זבחי שלמי צבור. הן כבשי עצרת ויש להם דין אשמות ליאכל לפנים מן הקלעים כדתנן בא״יזהו מקומן (זבחים דף נד:):

ועורות קדשים. תימה אמאי חשיב עורות קדשים מהארבע שהיו בירושלים הלא בעזרה היו מפשיטין אפילו קדשים קלים משום איסורים שלא היו יכולים להוציא חוץ לעזרה וה״ל למיסנה עם עשר שבמקדש[מ]: **אי** דילמא בתר עיקר בהמה אזלינן. הא לא דמי כלל למתניתין דתנן חוץ מן המתנות פטור מן המתנות דהא [נ] לא מחייב התם ישראל במתנות משום שהמתנות נשארו ביד כהן:

חוץ

הכא במאי עסקינן [א]דיתיב עובד כוכבים אמסחתא דכותה גבי כהן דיתיב אמסחתא אמאי צריך לרשום דאמרי בשרא קא זבין אי הכי עובד כוכבים נמי אמרי בשרא קא זבין אלא הכא במאי עסקינן דיתיב עובד כוכבים אכספתא דכותה גבי כהן דיתיב אכספתא אמאי צריך לרשום אמרי המוני הימניה עובד כוכבים נמי אמרי המוני הימניה אין אמונה בעובד כוכבים איבעית אימא סתם [ב]עובד כוכבים מפעא פעי אמר מר ופסולי המוקדשין אין צריך לרשום אלמא מוכחא מלתא והא אנן [ג]תנן [ד]פסולי המוקדשין נמכרים באיטליז ונשחטים באיטליז ונשקלים בליטרא תרגמא רב אדא בר אהבה קמיה דרב פפא באותן הנמכרים בתוך הבית אמר רב הונא [ה]שותף בראש פטור מן הלחי שותף ביד פטור מן הזרוע שותף בבני מעיין פטור מן הקבה וחייא בר רב אמר אפי׳ שותף באחת מהן פטור מכולן מיתיבי [ו]הראש שלי וכולה שלך ואפי׳ אחד ממאה בראש פטור היד שלי וכולה שלך אפי׳ אחד ממאה ביד פטור בני מעיין שלי וכולה שלך אפי׳ אחד ממאה בהן פטור מאי לאו פטור מן הלחי וחייב בכולן פטור מן הזרוע וחייב בכולן פטור מן הקבה וחייב בכולן לא פטור מכולן וליתני פטור מכולן ועוד תניא הראש שלי וכולה שלך אפי׳ אחד ממאה בראש פטור מן הלחי וחייב בכולן תיובתא דחייא בר רב תיובתא אמר רב חסדא [ז]הא מתניתא אטעיתיה לחייא בר רב דתניא [ח]עשרים וארבע מתנות כהונה הן וכולן ניתנו לאהרן ולבניו בכלל ופרט וברית מלח כל המקיימן כאילו קיים בכלל ופרט וברית מלח וכל העובר עליהן כאילו עובר על בכלל ופרט וברית מלח ואלו הן עשר במקדש וארבע בירושלים ועשר בגבולים עשר במקדש חטאת וחטאת העוף אשם ודאי ואשם תלוי וזבחי שלמי צבור ולוג שמן של מצורע ושתי הלחם ולחם הפנים ושירי מנחות ומנחת העומר וארבע בירושלים הבכורה והבכורים ומורם מן התודה ומאיל נזיר ועורות קדשים ועשר בגבולים תרומה ותרומת מעשר וחלה וראשית הגז ומתנות ופדיון הבן ופדיון פטר חמור ושדה אחוזה ושדה חרמים וגזל הגר הוא סבר מדקא חשיב להו למתנות בחדא חדא נינהו ולא היא אטו מורם מתודה ואיל נזיר דקא חשיב להו כחדא משום דחדא נינהו אלא כיון דדמיין להדדי חשיב להו כחדא ה״ג כיון דדמיין להדדי חשיב להו כחדא איבעיא להו הראש שלך וכולה שלי מהו בתר חיובא אזלינן וחיובא גבי ישראל הוא או דלמא בתר עיקר בהמה אזלינן ועיקר בהמה דכהן הוא ת״ש [ט]עובד כוכבים וכהן שמסרו צאנם לישראל לגזוז פטור הלוקח גז צאנו של עובד כוכבים פטור מראשית הגז וזה חומר בזרוע ובלחיים ובקבה יותר מראשית הגז ה״ש״מ בתר חיובא אזלינן שמע מינה: **ואם אמר לו חוץ מן המתנות** פטור מן המתנות:

ורמינהו

מכולם. בהדיא: **ועוד תניא.** בהדיא דלא פטר ליה אלא מן הלחי: **בכלל ופרט.** בויקח קרח [במדבר יח] לכל קדשי בני ישראל לך נתתים והדר מפרש כל חד וחד וזה יהיה לך מקדש הקדשים מן האש וגו׳: **וברית מלח.** כתיב בסיפיה ברית מלח עולם הוא [שם] כשם שברית מלח איננה שוכחת כך זו לא תשכח: **לאילו קיים בללות ופרטות.** שבתורה: **וברית מלח.** של קרבנות: **עשר במקדש.** ניתנו להם בתוך עזרה לאוכלן שם: **וזבחי שלמי צבור.** כבשי עצרת והם קדשי קדשים לאכול בעזרה: **לוג שמן של מצורע.** מה שנשאר ממתנותיו נאכל לכהנים כדאמרינן במנחות (דף נח.) וכזבחים (דף מד:) לכל קרבנם דכתיב בויקח קרח [במדבר שם] לרבות לוג שמן של מצורע דקרוי קרבנם דכתיב ביה והקריב אותם לאשם ואת לוג השמן [ויקרא יד] וכתיב בויקח קרח בקדש הקדשים תאכלנו [במדבר שם] אכולהו לכל קרבנם ולכל מנחתם ולכל חטאתם ולכל אשמם וגו׳: עומר לא חשיב ליה בהדי שאר מנחת צבור[י] מפני שהיא מנחת יחיד הנקמצת ונאכלת ואין לך עוד בלבור: **ושירי מנחות.** של יחיד: **בירושלים.** הנאכלים ומתחלקים לכל העיר: **הבכורה.** בכור תם: **בכורים.** אינם נאכלים אלא בירושלים דכתיב (דברים יב) לא תוכל לאכול בשעריך וגו׳ ואמר מר (מכות דף יח:) ותרומת ידך [דברים שם] אלו הבכורים: **ומורם מתודה.** חזה ושוק וד׳ חלות כדכתיב (ויקרא ז) והקריב ממנו אחד מכל קרבן תרומה לה׳ לכהן הזורק וגו׳ מאربעת מינים חלות ורקיקים ורבוכה וחמץ אחת מכל מין: **ומורם מאיל נזיר.** זרוע בשלא ומלא ורקיק כדכתיב בפרשת נשא [במדבר ו] שמניפין אותן. והני חד חשיב להו משום דדמו להדדי דתרווייהו מורם מקדשים קלים נינהו וחזה ושוק של שאר שלמים נמי בכלל זה הן והאי דנקט תודה משום דאית ביה מורם אחרינא ותנינהו לכולהו בחדא שמא: **ועורות קדשים.** של עולה חטאת ואשם כדכתיב (ויקרא ז) עור העולה אשר הקריב והתורת כהנים [לו פרק טו] נמי כ) מרבה עור חטאת ואשם: **בגבולים.** נתנין להם בכל ערי ישראל: **ומתנות.** הזרוע והלחיים והקבה: **פדיון הבן.** ה׳ סלעים: **פדיון פטר חמור.** שה: **שדה אחוזה.** שהקדיש ולא גאלה ומכרה גזבר לאחר והרי היא יוצאה ביובל ומתחלקת לכהנים של אותו משמר שאירע בו יובל שנאמר (ויקרא כז) והיה השדה בצאתו ביובל וגו׳ לכהן תהיה אחוזתו: **וגזל הגר.** האשם המושב לה׳ בפרשת נשא [במדבר ה] וגזל הגר שנשבע לו לשקר ואח״כ הודה לאחר מיתת הגר כדפי׳ לעיל בפרקין [קנא. ד״ה תשעה]: **הוא סבר.** חייא בר רב סבר: **מדקא חשיב.** האי תנא לכולהו זרוע לחיים וקבה כחדא מתנה שלא אמר עשרים ושש: **ש״מ.** חדא היא והמחוייב באחד מתחייב בכולם והנפטר מאחת מהן פטור מכולן: **כולה שלי והראש שלך.** כהן מוכר לנכרי הראש קודש שחיטה: הכי גרסינן **פ״ש עובד כוכבים וכהן שמסרו לאן לישראל לגזוז.** שעשאוהו שליחן לגזוז את לאן: **פטור.** ואיידי דתנא לה גבי מתנות השוחט לכהן ולעובד כוכבים פטור תנייה נמי גבי ראשית הגז: **הלוקח גז לאנו של עובד כוכבים.** אפילו קודש שנגזזו פטור: **וזה חומר וכו׳.** דהלוקח מתנות מן הכהן א] ל) חייב קודש שחיטה וכל בהמה לכהן חייב במתנות שלא זכה בה קודש שחיטה: **ש״מ.** מדקתני זה חומר אלמא בתר חיובא אזלינן דהאי לא קנה אלא מתנות וקאמר חייב:

ורמינהו

הכא במאי עסקינן. דהמשתתף עם עובד כוכבים אינו צריך לרשום: **דיתיב עובד כוכבים אמסחתא.** כשהטבח מוכר הבשר דמוכחא מילתא דעובד כוכבים שותף הוא ואין כאן חשד ומתניתין בדלא יתיב: **דכותה גבי כהן.** דבריתא: **דיתיב.** כהן אמסחתא אמאי צריך לרשום הא נמי מוכחא מילתא דכהן שותף בה: אפ״ה דיתיב כהן אמסחתא לא הוי ידעי אינשי דכהן שותף בה: **דאמרי בשרא קזבין.** בשר הוא רולה לקנות: **אלא.** לא תוקמה דיתיב עובד כוכבים אמסחתא אלא הכי תוקמה דיתיב עובד כוכבים אכספתא על המרגז שנותן בה הטבח המעות כשמקבלם תמיד מן הלוקחים דהא ודאי מוכחא שפיר דעובד כוכבים שותף בה: **דאמרי.** הרואים המוני הימניה לשומרם לו שלא יגנבום הימנו: **אין אמונה בעובד כוכבים.** אין ישראל רגילין להאמין בהם: **אבע״א.** לעולם כדאוקימנא מעיקרא דיתיב עובד כוכבים אמסחתא וכהן נמי דיתיב אמסחתא ולא דמו דסתם עובד כוכבים מפעא פעי תדיר הוא לוטק אל תתנם בכך אלא בכך והכל יודעין שיש לו חלק בה אבל כהן לנוע הוא וסומך על הטבח ואין הכל יודעין שהוא שותף: **אלמא מוכחא מילתא דאיסורא.** דלא מזבין להו כדרך חולין: **באיטליז.** בשוק: **באותן הנמכרים בתוך הבית.** בכור ומעשר דהתם[ו] תנן חוץ מן הבכור והמעשר שהנאתן לבעלים שאין דמיהן קדש דכתיב בהו לא תפדה[ח] ולא תגאל[ט] דהיינו אין קדושה לדמיהן לפיכך לא התירו לו בשביל הנאתו לזלזל בהן למוכרן בשוק כדרך חולין אלא בתוך הבית ואע״פ שמפסיד בדבר שאין עליהם קופלין כל כך והיינו מוכחא מילתא אבל פסולי המוקדשים שדמי פדיונן נכנסו בקדושתן אי לא שרית ליה למוכרן בשוק לא פריק להו מעיקרא אלא בזול ואיכא פסידא דהקדש והנהו צריך לרשום: **שותף בראש.** ולא ביותר: **אפילו אחד ממאה ביד.** אפילו אין לכהן או לעובד כוכבים חלק בזרוע אלא אחד ממאה פטור טבח. ובכהן או עובד כוכבים שמכרו בהמה לטבח ישראל קאמר. ובכולהו גרסינן פטור סתמא: **אי הכי ליתני פטור**

מסורת הש״ס

א) [ערכין ו:], **ב)** בכורות לא. [ביצה כח.], **ג)** [תוספתא פ״ט ה״ב ע״ש], **ד)** [כתובות ל. וש״נ], **ה)** ב״ק קי: [תוספתא תלה פ״ב ה״ח], **ו)** [תוספתא רפ״ו], **ז)** [בכורות לא.], **ח)** [במדבר יח], **ט)** [ויקרא כז], **י)** [אלא מנחות רפ״ב], **כ)** [וכן איתא להדיא בזבחים קג: ועמ״ש רש״י בבמדבר מ. וכן עוד בב״ק קי: ד״ה עורות קדשים וכו׳], **ל)** ל״ל חייס, **מ)** [וא״ל רש״י בב״ק קי: ד״ה ועורות קדשים וכו׳ ובהני הנך דבמקדש לא חשיב אלא הנהו דאי נפקי חוץ לקלעים מיפסלו ביוצא ולפ״ז יתישב היטב תמיהת התוס׳], **נ)** ל״ל דלא. מהר״ס.

הגהות מהר״ב רנשבורג

א) רש״י ד״ה הלוקח גז וכו׳ דהלוקח מתנות מן הכהן חייב. מלא חייב נמחק:

עין משפט נר מצוה

מד א מיי׳ פ״ט מהל׳ בכורים הל׳ י׳ סמג עשין קמב טוש״ע י״ד סי׳ סא סעיף כה:

מה ב מיי׳ פ״א מהל׳ אסורי מזבח הל׳ יב:

מו ג מיי׳ פ״ט מהל׳ בכורים הל׳ יב סמג עשין קנ [קמב] טוש״ע י״ד סי׳ סא סעיף כו:

מז ד מיי׳ שם פ״א הלכה ח:

ה [טוש״ע שם סעיף מז]:

מוסף רש״י

פסולי המוקדשין. קדשים שנפל בהם מום, נמכרים באיטליז. בשוק שלוקחין הרבה ומכר ביוקר ונשקלים בליטרא. כלרך שהקצבין מוכרין בשר חולין (בכורות לא.). **בכלל ופרט וברית מלח.** לכל קדשי בני ישראל לך נתתים למשחה, כלל, חה יהיה לך מקדש הקדשים מן האש, פרט כל מתנה בפני עצמה, וכל תרומת קדשים חזר וכלל, והדר כתיב ברית מלח עולם הוא וגו׳ בסוף הפרשה (ב״ק קי: ושם: בכלל ופרט וכלל). **כל המקיימן.** כאילו קיים כל התורה כולה שיתנה לדרוש בכלל ופרט וכלל וכאילו קיים כל הקרבנות שיתנה בהן ברית מלח (שם). **עשר במקדש.** נאכל לפנים מן הקלעים (שם). **וארבע בירושלים.** בכל העיר (שם). **ועשר בגבולים.** בערי ארץ ישראל (שם). **אשם ודאי.** המשה הן, גזילות מעילות שפחה חרופה מזיר ומצורע, וחד חשיב להו (שם). **ואשם תלוי.** בא על ספק כרת אלא נודע לו שעבר ולא שיבא חטאת (שם). **וזבחי שלמי צבור.** כבשי עצרת שנקרבו שלמים כדכתיב (ויקרא כג) ומני כבשים בני שנה לזבח שלמים וקדשי קדשים הן כדכתיב (שם) קדש יהיו לה׳ לכהן ונאכלים לפנים מן הקלעים (ב״ק שם). **ולוג שמן של מצורע.** מה שנשאר בלוג מיליקה לכף כהן של השמאלית נאכל לכהנים, דתניא בתוספתא (עג.) וזבחים (מד:) לכל קרבנם לרבות לוג שמן של מצורע דהוא נמי קרוי קרבן, דכתיב והקריב אותו לאשם ואת לוג השמן, וסמיך ליה לקרא קמא בקדש הקדשים תאכלנו בויקח קרח (ב״ק שם). **ושירי מנחות.** כל מנחות הנקמצות, מנחת נדבה ומנחת חוטא ומנחת סוטה (שם). **ומנחת העומר.** מותר העומר, מנחת העומר נקמצת ושיריה נאכלים, כל המנחות קדשי הקדשים הן כדכתיב לא תאפה חמץ חלקם וגו׳ (שם). **הבכורה.** בכור תם נאכל בכל העיר, וכן **הבכורים** לריכין חומה כדכתיב (דברים יב) ואכלתם שם לפני ה׳ אלהיכם וגו׳ ואמר מר (מכות יח.) תרומת ידך אלו בכורים (ב״ק שם). **ומורם מן התודה.** חזה ושוק וארבע חלות מארבע מינים שבה, חלות ורקיקין חמץ ורבוכה, וכתיב (ויקרא ז) והקריב ממנו אחד מכל קרבן תרומה לכהן הזורק וגו׳ (ב״ק שם). **ומאיל נזיר.** זרוע בשלא ומלא ורקיק, וחזה ושוק של שלמים בכלל תודה הוא, דתודה שלמים אקרי, והנך תרתי תודה ואיל נזיר משום דדמיין להדדי חשיב להו בחדא (שם). **ועורות קדשים.** עורות עולה וחטאות ואשמות, אבל קדשים קלים עורותיהן לבעלים, כדאמר בזבחים פרק עבול יום (קג.) ומש״ה קא חשיב להו בהדי הנך דבירושלים, למעוטי דאין נחשבים בהדי הנך דבגבולים, דהני עורות לא מתייהבי להו אלא בירושלים, ובהדי הנך דבמקדש לא חשיב אלא הנהו דאי נפקי חוץ לקלעים מיפסלי ביוצא (שם). **ושדה אחוזה.** שהקדישוה בעליה ולא גאלה ומכרה גזבר, כשהלוקח מחזירה ביובל מתחלקת לכהנים (שם). **ושדה חרמים.** ישראל שהחרימו שדיהן (שם). **וגזל הגר.** נמי קרי ליה מתנת גבולין, שאם נתנו לכהן המשמר חוץ לירושלים יצא ואיל אשמו יעלה לירושלים להקריב (שם).

ורמינהו. כהן שמכר בהמה לישראל ואמר לו ע"מ שהמתנות שלי נותנן ישראל לכל כהן שירצה דכיון דכולה בהמה זכין ליה לא מצי לאתנויי ליה הא׳ אמתנות שאינן שלו אלא של כהנים ניתנו ואין לו בהן אלא טובת הנאה מ"מ ש"מ דחייב במתנות: **חוץ שיור.** לשון שיור משמע ששייר המתנות ולא מכרן לפיכך פטור הלוקח שהרי של כהן הן ולכוותה בישראל הוה מחייב הלוקח דכיון שהוא שחטה עליה רמיא למיתבינהו: **על מנת לאו שיורא הוא.** אלא תנאה הכל מכר לו ע"מ שיתנם לו והוא אין בו כח להתנות: **ורמינהו.** בריית׳ אבריית׳: **לא שנו.** היכא דלקח הימנו במשקל דקתני נותנן לוקח לכהן והוא חוזר ותובע דמיס מן הטבח: **אלא.** כששקלן לוקח לעצמו דכיון דטבח לא נגע בהן אינו בעל דבריס של כהן לפיכך זה הלוקח נותנן והוא שואל לו הדמיס שעל הטבח היה מוטל ליתן: **אבל שקלן לו טבח הדין.** של כהן ומחלוקתו ותביעתו אף (א) על הטבח הוא והטבח חוזר עליהן אם יש בעין נותנן לכהן והכי מפרש לה בריש הגוזל בב"ק (דף קטו.) דאף עם הטבח קאמר ר׳ יהודה(ב): **הדין עמו.** דינו של כהן ותביעתו עם הלוקח הוא הואיל וישנה לגזלה בעין במקום שהוא שם ילך: רב אית ליה דרב חסדא: **רבה מזה גוכה.** דכיון דקודם יאוש אכלו זה האחרון הוה ליה אינו גזלן עלייהו דהא כל מקמי יאוש בדשותייהו דמרייהו קיימי כל היכא דאיתנהו: **לא.** בגזלן דעלמא שהגזלן קונה אותו בגזלתו לגמרי: **דכולי עלמא אית להו דרב חסדא.** דאם רבה נגזל לדון עם הראשון ידון: **והכא.** בגזל מתנות כהונה קמיפלגי מר סבר מתנות כהונה נגזלות ומתחייב גזלן בגזלתו לגמרי לדורות גזל עליהן: **ומר סבר אינם נגזלות.** אין כח לגזלן וכל זמן שהן בעין כל מקום שהולכין החוב מוטל על מי שהם אצלו לתתו לכהן והראשון לא נעשה גזלן עליהן: **באפי נפשה.** ולא בלשון לא שנו ומתני׳ כדלעיל: **מתנות כהונה נגזלות.** לכדאמרן שאם רבה כהן לדון עם הראשון ידון: **אלמא ספק.** מתנות כהונה לקולא דאמרינן המוציא מחבירו עליו הראיה: **שכבוך הקמה.** לפני הקוצרים שעדיין לא הגיעו הקוצרים לשם: **הרי.** כל הנמצא בהן לבעה"ב דאין לקט אלא הנושר בשעת קצירה: **העליונים.** חטין העליונים שעל פי החור איכא למימר לקט הן שנשרו מן השבלין בשעת קצירה: **והתחתונים.** שבקרקעיתו של חור: **לבעל הבית.** דקודם קצירה כנסוס נמליס שם: **שספק לקט לקט.** אלמא לרבי מאיר גבי מתנות עניים וה"ה למתנות כהונה ספיקא לחומרא ופתם מתני׳ ר"מ היא וקתני ספיקא לקולא: **אל תקניטני.** דהא דקתני ספק לקט לקט יחידאה היא שאיני שונה אותה כמו ששנית דברי ר"מ אלא דברי ר׳ יהודה בן אגרא משום ר"מ: **א"ל.** ר"ל: **אל תשנה אותה אלא כלשון בן תדל.** אפי׳ אין אתה שונה אותה אלא בשם שונה שבעולם ששמו בן תדל אפילו הכי קשיא לך דהא טעמא קאמר למילתיה: **אילימא בדינין.** לראות לו זכות בדין: **לדק משלך ותן לו: פרה.** כשנולד לך ספק זה במתנותיה ואתה מעמידה על חזקתה הראשונה הרי היא פטורה שהרי בחזקת של עובד כוכבים היתה עומדת: **קמה.** כשנולד לך ספק בלקט ואתה מעמידה על חזקתה חזקת חיוב הוא דמעולם היא עומדת לכך דשל ישראל היא: חיוב חלה הכל תולך אחר גלגולה משגלגל בה הוי חיובה וגלגול העובד כוכבים פוטר דכתיב (במדבר טו) עריסותיכם. אם עד שלא נתגייר נתגלגלה פטור אם ספק חייב גרסינן: חלה ספק איסורא שיש בה עון מיתה הלכך לא סמכינן אחזקה אבל מתנות אין בהן קדושה אלא דין ממון והמוציא מחבירו עליו הראיה: **קרבן אשמו.** ספק ילדה כשהיתה עובדת כוכבים ספק משנתגיירה מביאה קרבן דספק איסור כרת הוא לאכול בקדשים עד שתביא כפרה דמחוסר כפורים אסור בקדשים וענוש כרת: **והלה.** ספק מיתה: **ובכור בהמה טהורה.** ספק כרת לשחטו בחוץ וצריך להמתין עד שיסתאב דתו לית ביה אלא דין ממון ואוכלו הוא במומו: **ובכור.** פטר חמור. כמאן דאמר בבכורות (דף ט:) אסור בהנאה עד שיפדנו וצריך להפרישם עליו טלה לפדיונו לאפקועי איסוריה ומעכב הטלה בידו והוא שלו דשה של פדיון לא רמיא קדושה עליה אלא ממונא דכהן הוא וכיון דספק הוא המוציא מחבירו עליו הראיה:

רא"שית

ורמינהו [א]על מנת שהמתנות שלי נותן לכל כהן שירצה על מנת אחוץ קא רמית חוץ שיורא על מנת לאו שיורא ורמינהו על מנת שהמתנות שלי המתנות שלו בהא פליגי מר סבר על מנת שיורא הוא ומר סבר על מנת לאו שיורא הוא: אמר לו מכור לי בני מעיה וכו׳: [ב]אמר רב לא שנו אלא ששקל לעצמו אבל שקל לו טבח הדין עם הטבח ורב אסי אמר אפי׳ שקל לו טבח הדין עמו לימא בדרב חסדא קא מיפלגי דאמר רב חסדא [ג]בגזל ולא נתייאשו הבעלים ובא אחר ואכלו רצה מזה גובה רצה מזה גובה דמר אית ליה דרב חסדא ומר לית ליה דרב חסדא לא דכולי עלמא אית להו דרב חסדא והכא במתנות כהונה נגזלות קא מיפלגי דמר סבר נגזלות ומר סבר אין נגזלות איכא דמתני לה להא שמעתא בפני עצמה רב אמר [ד]מתנות כהונה נגזלות ורב אסי אמר מתנות כהונה אין נגזלות: **מתני׳** [ד]גר שנתגייר והיתה לו פרה נשחטה עד שלא נתגייר פטור משנתגייר חייב ספק פטור שהמוציא מחבירו עליו הראיה: **גמ׳** כי אתא רב דימי אמר רמי ליה רבי שמעון בן לקיש לר׳ יוחנן תנן ספק פטור אלמא ספיקא לקולא ורמינהו [ה]חורי הנמלים שבתוך הקמה הרי אלו של בעל הבית ושלאחר הקוצרים העליונים לעניים והתחתונים של בעל הבית רבי מאיר אומר [ה]הכל לעניים שספק לקט לקט אמר ליה [ו]אל תקניטני שבלשון יחיד אני שונה אותה דתניא ר׳ יהודה בן אגרא אומר משום רבי מאיר [ז]ספק לקט לקט ספק שכחה שכחה ספק פאה פאה אמר לו אל תשנה אותה אלא בלשון בן [ח]תדל והא טעמא קאמר דאמר ר"ש בן לקיש מאי דכתיב [1]עני ורש הצדיקו מאי הצדיקו אילימא בדינים והא כתיב [2]ודל לא תהדר בריבו אלא צדק משלך ותן לו אמר רבא הכא פרה בחזקת פטורה קיימא קמה בחזקת חיובא קיימא אמר ליה אביי והרי [ט]עיסה [י]נעשית עד שלא נתגייר פטור מן החלה משנתגייר חייב ספק חייב אמר ליה [יא]ספק איסורא לחומרא ספק ממונא לקולא דאמר רב חסדא וכן תני ר׳ חייא שמונה ספקות נאמרו בגר ארבע לחיוב וארבע לפטור [יב]קרבן אשתו וחלה ובכור בהמה טמאה ובכור בהמה טהורה לחיוב

ראשית

מה שכתוב בתורה שהרשתו תורה ליתנם לכל מי שירצה: **דמר אית ליה דרב חסדא.** אין לפרש דרב אית ליה דרב חסדא ועם הראשון דקאמר רב היינו אפי׳ עם הראשון דא"כ לרב אסי הדין עם השני ולא עם הראשון (ג) בגזל ולא נתייאשו הבעלים ובא אחר ואכלו דהא ליכא מאן דפליג שלא יוכל לגבות מן הראשון הגוזל ובאחר שאכלו הוא דאיכא דלית ליה דרב חסדא אלא יש לפרש איפכא דרב אית ליה דרב חסדא דהדין דוקא עם הטבח ורב אסי אית ליה דרב חסדא והדין אף עם הלוקח ודחי דכ"ע אית להו דרב חסדא ובמתנות כהונה נגזלות קא מיפלגי דרב סבר נגזלות והדין עם הטבח היינו אף עם הטבח כרב חסדא ורב אסי סבר דהדין דווקא עם הלוקח לפי שהמתנות אין נגזלות והוי איפכא ממאי דהוה בעי למימר מעיקרא ותימה דבמאי קא מיירי אי בשאין מתנות בעין הא אמרינן בריש פירקין דמזיק מתנות כהונה או אכלן פטור ואם הם בעין היכי קאמר דבדרב חסדא קא מיפלגי הא משמע בריש הגוזל בתרא (ב"ק דף קיא:) דהיכא דהם בעין ליכא מאן דפליג אדרב חסדא אלא דווקא כשאכלן דתני רבי אושעיא הגוזל ומאכיל את בניו פטורין מלשלם הניח לפניהן גזלה קיימת חייבים לשלם אין גזלה קיימת פטורין כו׳ ופריך לימא תהוי תיובתא דרב חסדא משמע דלמאן דפליג עליה אתי שפיר דווקא אין גזלה קיימת פטורים אבל בגזלה קיימת חייבים לשלם וא"ע: **ורמינהי** חורי הנמלים שבתוך הקמה כו׳. מרבנן נמי פריך דלא פליגי רבנן אלא משום דסברי דתחתונים ודאי ממלים כנסוס הילכך הם של בעה"ב הא אם היו ספק היו מודים דהוי לקט כמו עליונים

ספק לקט לקט:

רא"שית

חוץ שיורא הוא ע"מ לאו שיורא הוא. ומ"ת כי א"ל ע"מ דאמרינן נותנן לכל כהן שירצה א"כ המקח בטל שלא נתן לו הבהמה אלא ע"מ שיהיו המתנות שלו וי"ל דמיירי שהתנו שלו שיהיו המתנות שלו ואם לא יתן לו לא יהיה המקח בטל אי נמי הוי כמו מתנה על

ורמינהו. א"ל אבריית׳ אבריית׳: **לא שנו.** היכא דלקח הימנו במשקל דקתני נותנן לוקח לכהן והוא חוזר ותובע דמיס מן הטבח: **אלא.** כששקלן לוקח לעצמו דכיון דטבח לא נגע בהן אינו בעל דבריס של כהן לפיכך זה הלוקח נותנן והוא שואל לו הדמיס שעל הטבח היה מוטל ליתן: **אבל שקלן לו טבח הדין.** של כהן ומחלוקתו ותביעתו אף (ג) על הטבח הוא והטבח חוזר עליהן אם יש בעין נותנן לכהן והכי מפרש לה בריש הגוזל בב"ק (דף קטו.) דאף עם הטבח קאמר ר׳ יהודה(ד): **הדין עמו.** דינו של כהן ותביעתו עם הלוקח הוא הואיל וישנה לגזלה בעין במקום שהוא שם ילך: רב אית ליה דרב חסדא: **רבה מזה גובה.** דכיון דקודם יאוש אכלו זה האחרון הוה ליה אינו גזלן עלייהו דהא כל מקמי יאוש בדשותייהו דמרייהו קיימי כל היכא דאיתנהו: **לא.** בגזלן דעלמא שהגזלן קונה אותו בגזלתו לגמרי: **דכולי עלמא אית להו דרב חסדא.** דאם רבה נגזל לדון עם הראשון ידון: **והכא.** בגזל מתנות כהונה קמיפלגי מר סבר מתנות כהונה נגזלות ומתחייב גזלן בגזלתו לגמרי לדורות גזל עליהן: **ומר סבר אינם נגזלות.** אין כח לגזלן וכל זמן שהן בעין כל מקום שהולכין החוב מוטל על מי שהם אצלו לתתו לכהן והראשון לא נעשה גזלן עליהן: **באפי נפשה.** ולא בלשון לא שנו ומתני׳ כדלעיל: **מתנות כהונה נגזלות.** לכדאמרן שאם רבה כהן לדון עם הראשון ידון: **אלמא ספק.** מתנות כהונה לקולא דאמרינן המוציא מחבירו עליו הראיה: **שכבוך הקמה.** לפני הקוצרים שעדיין לא הגיעו הקוצרים לשם: **הרי.** כל הנמצא בהן לבעה"ב דאין לקט אלא הנושר בשעת קצירה: **העליונים.** חטין העליונים שעל פי החור איכא למימר לקט הן שנשרו מן השבלין בשעת קצירה: **והתחתונים.** שבקרקעיתו של חור: **לבעל הבית.** דקודם קצירה כנסוס נמליס שם: **שספק לקט לקט.** אלמא לרבי מאיר גבי מתנות עניים וה"ה למתנות כהונה ספיקא לחומרא ופתם מתני׳ ר"מ היא וקתני ספיקא לקולא: **אל תקניטני.** דהא דקתני ספק לקט לקט יחידאה היא שאיני שונה אותה כמו ששנית דברי ר"מ אלא דברי ר׳ יהודה בן אגרא משום ר"מ: **א"ל.** ר"ל: **אל תשנה אותה אלא כלשון בן תדל.** אפי׳ אין אתה שונה אותה אלא בשם שונה שבעולם ששמו בן תדל אפילו הכי קשיא לך דהא טעמא קאמר למילתיה: **אילימא בדינין.** לראות לו זכות בדין: **לדק משלך ותן לו: פרה.** כשנולד לך ספק זה במתנותיה ואתה מעמידה על חזקתה הראשונה הרי היא פטורה שהרי בחזקת של עובד כוכבים היתה עומדת: **קמה.** כשנולד לך ספק בלקט ואתה מעמידה על חזקתה חזקת חיוב הוא דמעולם היא עומדת לכך דשל ישראל היא: חיוב חלה הכל תולך אחר גלגולה משגלגל בה הוי חיובה וגלגול העובד כוכבים פוטר דכתיב (במדבר טו) עריסותיכם. אם עד שלא נתגייר נתגלגלה פטור אם ספק חייב גרסינן: חלה ספק איסורא שיש בה עון מיתה הלכך לא סמכינן אחזקה אבל מתנות אין בהן קדושה אלא דין ממון והמוציא מחבירו עליו הראיה: **קרבן אשתו.** ספק ילדה כשהיתה עובדת כוכבים ספק משנתגיירה מביאה קרבן דספק איסור כרת הוא לאכול בקדשים עד שתביא כפרה דמחוסר כפורים אסור בקדשים וענוש כרת: **וחלה.** ספק מיתה: **ובכור בהמה טהורה.** ספק כרת לשחטו בחוץ וצריך להמתין עד שיסתאב דתו לית ביה אלא דין ממון ואוכלו הוא במומו: **ובכור.** פטר חמור. כמאן דאמר בבכורות (דף ט:) אסור בהנאה עד שיפדנו וצריך להפרישם עליו טלה לפדיונו לאפקועי איסוריה ומעכב הטלה בידו והוא שלו דשה של פדיון לא רמיא קדושה עליה אלא ממונא דכהן הוא וכיון דספק הוא המוציא מחבירו עליו הראיה:

רא"שית

מסורת הש"ס

א) [ב"ק קטו.], ב) ב"ק קיא: קטו., ג) פאה פ"ד מי"ח, ד) [לעיל נה: עז. קכב: פסחים פד.], ה) [אית דגרס עכל פירוש עכל שפתים וש מי שגורס בו עכל והיה אדם שלא היה מדקדק בשמועתו. ערוך ערך בן עכל], ו) חלה פ"ג מ"ו [מנחות סז.], ז) [כתובות עג: גיטין סג: נדרים נג. ב"ב מז: נדה כה.], ח) עי׳ מהר"ש שכתב דלשון רש"י תמוה וכולה להניה רב יהודה וע"ש וגי׳ רש"א קאמר רב וע"ש,

תורה אור השלם

1. שֹׁפֵט וּדֵל וְיָתוֹם עָנִי וָרָשׁ הַצְּדִיקוּ: תהלים פב ג
2. וְדָל לֹא תֶהְדַּר בְּרִיבוֹ: שמות כג ג

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אבל שקלן וכו׳ אף עם הטבח הוא והטבח חוזר עליהן אם ישנן בעין נותנן לכהן: (ב) תוס׳ ד"ה דמר וכו׳ ולא עם הראשון דהא בגזל ולא נתייאשו הבעלים ובא אחר ואכלו ליכא כל"ל:

מוסף רש"י

לא שנו. לקח הימנו במשקל נותנו לכהן, דמשמע דהלוקח על כרחו נותנן לכהן והוא יתבע דמיס מן המוכר, אלא שקל הוא לעצמו (ב"ק קטו.). **הדין עם הטבח.** דינו של כהן וערעורו על הטבח הוא (שם). א"ל אל תקניטני. מאותה משנה (לעיל נה.) להשיב לי ממנה (לעיל קכב:). **שבלשון יחיד אני שונה אותה.** ולא בלשון אתם משנה (שם) כלומר יחידאה היא ולא קיימינן כוותיה (לעיל נה. עז.). **פטור מן החלה.** הואיל ובהיותו עכו"ם נתגלגלה (מנחות סז.). **ספק.** אם משנתגייר נגלגלה או בהיותו עכו"ם נגלגלה, **חייב.** דלחומרא אזלינן (שם). **ספק ממונא לקולא.** והמוציא מחבירו ידו על התחתונה (גיטין סג:).

עין משפט נר מצוה

א [מיי׳ פ"ט מהל׳ בכורים הל׳ יא] טוש"ע י"ד סי׳ סא סעיף כט):
מח ב מיי׳ פ"ב מהל׳ גזילה הל׳ ד סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סי׳ שסא סעיף ה ו:
מט ג מיי׳ פ"ט מהל׳ בכורים הל׳ יד טוש"ע י"ד סי׳ סא סעיף לא:
נ ד מיי׳ שם הלכה יג סמג עשין קמב טוש"ע י"ד סי׳ סא סעיף לג:
נא ה ו מיי׳ פ"ד מהל׳ מתנות עניים הל׳ ט:
נב ז מיי׳ פ"ח מהל׳ בכורים הל׳ ט טוש"ע י"ד סי׳ של סעיף ד:
ח [מיי׳ פ"א מהל׳ מחוסרי כפרה דין יא]:

שיטה מקובצת

(א) חורי הנמלים. נ"ב עי׳ פ"ד דפאה וע"ש בהר"ש ז"ל:

ראשית הגז והמתנות. תימה למאן דאית ליה לעיל (דף קנ"ב:) דמתנות טבלי ליתני נמי מתנות לחיוב קודם שהורמו ולפטור אחר שהורמו המתנות דהוו שלו כי היכי דתני בבכור בהמה טמאה לחיוב ולפטור: **פיקה** של גרגרת. היא טבעת הגדולה שעשויה עגולה כפיקה: **הזרוע** המיומנת. אפילו לרבנן דדרשי פרק גיד הנשה (לעיל דף לז:) הילך דפשיט איסוריה בכוליה ירך הכא מודו דלא שייך למדרש הכי: **דורשי** חמורות. פירש בערוך[ת] בשם רב סעדיה גאון כמין המעשה דבלשון ארמי מהו חמרך מה מעשין:

הדרן עלך הזרוע והלחיים

ראשית הגז והמתנות ופדיון הבן ופדיון פטר חמור לפטור כי אתא רבין אמר קמה אקמה רמי ליה [ת]לוי זרע [א]בכישר ולא הוו עניים למשקל לקט אתא לקמיה דרב ששת [ב]אמר ליה [1]לעני ולגר תעזוב אותם [2]ולא לעורבים ולא לעטלפים מיתיבי [3]אין מביאין תרומה לא מגורן לעיר ולא ממדבר לישוב ואם אין שם כהן שוכר פרה ומביאה מפני הפסד [ת] תרומה שאני תרומה דטבלה ולא סגיא דלא מפריש לה והרי מתנות דלא טבלי ותניא מקום שנהגו למלוג בעגלים לא [ג]יפשיט את הזרוע להפשיט את הראש לא יפשיט את הלחי [ד]ואם אין שם כהן מעלין אותן בדמים ואוכלן מפני הפסד כהן [ה]שאני מתנות כהונה דנתינה כתיבא ביה השתא דאתית להכי תרומה נמי נתינה כתיבא ביה ואלא תעזוב יתירא למה לי לכדתניא [ו]המפקיר את כרמו ולשחר השכים ובצרו חייב בפרט ובעוללות ובשכחה ובפאה ופטור מן המעשרות ההוא שקא דדינרי דאתא לבי מדרשא קדים רבי אמי וזכה בהן והיכי עביד הכי והא כתיב ונתן ולא שיטול מעצמו רבי אמי נמי לעניים זכה בהן ואיבעית אימא [ז]אדם חשוב שאני דתניא [1]והכהן הגדול מאחיו [ח]שיהא גדול מאחיו בנוי בחכמה ובעושר אחרים אומרים מנין שאם אין לו [ט]שאחיו הכהנים מגדלין אותו תלמוד לומר והכהן הגדול מאחיו גדלהו משל אחיו: **מתני'** [ת] [י]איזהו הזרוע מן הפרק של ארכובה עד כף של יד והוא של נזיר וכנגדו ברגל שוק ר' יהודה אומר שוק מן הפרק של ארכובה עד סובך של רגל [כ]אי זהו לחי מן הפרק של לחי עד פיקה של גרגרת: **גמ'** ת"ר [3]הזרוע זה [ל]זרוע ימין אתה אומר זה זרוע ימין או אינו אלא זרוע שמאל ת"ל הזרוע מאי תלמודא [מ]כדאמר רבא הירך המיומנת שבירך הכא נמי הזרוע המיומן שבזרוע והלחיים למאי אתא להביא [נ]צמר שבראש כבשים ושער שבזקן תיישים והקבה למאי אתא [ס]להביא חלב שעל גבי הקבה וחלב שבתוך הקבה [ע] דאמר [פ]ר' יהושע [צ]כהנים נהגו בו עין יפה ונתנוהו לבעלים טעמא דנהגו הא לא נהגו דידיה הוא [ק]דורשי חמורות היו אומרים הזרוע כנגד היד וכן הוא אומר [4]ויקח רומח בידו ולחיים כנגד תפלה וכן הוא אומר [5]ויעמוד פנחס ויפלל קבה כמשמעה וכן הוא אומר [6]ואת האשה אל קבתה ותנא מייתי לה מהכא [7]שוק הימין אין לי אלא שוק הימין זרוע מוקדשין מנין ת"ל [ר]תרומה זרוע חולין מנין ת"ל תתנו: איזהו לחי מן הפרק של לחי ועד פיקה של גרגרת: והתניא [ש]נוטלה ובית שחיטה עמה לא קשיא הא רבנן והא רבי חנינא בן אנטיגנוס [ת]דתניא מוגרמת פסולה העיד רבי חנינא בן אנטיגנוס על מוגרמת שהיא כשרה איבעית אימא הא והא רבנן ומאי עמה עמה דבהמה:

הדרן עלך הזרוע והלחיים

ראשית הגז והמתנות ופדיון הבן ופדיון פטר חמור. כל הנך טולהו לא רמיא איסורא עלייהו אלא ממונא הילכך ספיקן לקולא: **ופדיון פטר חמור.** כדפרישית [סוע"ב] מפריש טלה והוא לעצמו: **קמה אקמה רמי עליה.** [ב]מתניתא אחריתי אשכח לר"מ דפטר בקמה של גר ספק נקלרה קודם שנתגייר ספק משנתגייר ורמייה אהא דקתני ספק לקט לקט ושני ליה בלשון בן אגרא אי שונה אותה: **בכישר.** מקוס: **אין מביאין.** אין לריך ישראל לטרוח ולהביא תרומה מן הגורן לעיר ליד כהן אלא כהן הולך ומביאה: **ואם אין שם כהן כו'.** אלמא בעי לאפרושה ולאצנועה על דמשכח כהן ה"נ בעי לאצנועה על דמשכח עניים: **שאני תרומה דטבלה.** אוסרת הכל עליו משום טבל לפיכך על כרחו לריך להפריש: **למלוג בעגלים.** שמולגין אותן ברותחין עם עורן ואוכלין אותן עם העור: **אין רשאי להפשיט את הזרוע.** אלא נותנו לכהן כמו שהוא בעורו: **הראש לא יפשיט את הלחי.** כדמרבינן לקמן מקרא יתירא שאף האמר שבראש כבשים הוא חייב ליתן לו וכ"ש העור: **ואם אין שם כהן.** לתת לו המתנות: **מעלים אותם בדמים.** שם את דמי המתנות ואוכל המתנות ונותן דמיהם לכהן הבא ראשון: **נתינה כתיבא בהו.** ועליו ליתנן לכהן: **אלא תעזוב יתירא.** דכתיב בלקט למה לי חד בקדושים תהיו[ר] וחד בשור או כשב[ש] לאו לרבויי שאפילו במקוס שאין עניים שעליו להנייעס עד שימלא עניים: **חייב בפרט ובעוללות כו'.** אע"ג דהפקר פטור מכולם דבכולהו כתיב קליכך כרמך[ת] ולא של הפקר ובכולהו תנן כל שהוא אוכל ונשמר[ב] פרט לשל הפקר[ג] להכי אהני תעזוב יתירא דכתיב בכולהו לאתויי הפקר כי האי גוונא דהדר איהו וזכה ביה. בלקט ופאה כתיב תעזוב יתירא חד בקדושים תהיו וחד בשור או כשב ופרט בכרם היינו לקט. עוללות חד בקדושים תהיו וכרמך לא תעולל וחד במשנה תורה (כד) כי תבצור כרמך לא תעולל אחריך. שכחה חד גבי שכחת אילן[ד] וחד גבי שכחת כרס[ה] דאמרינן לעיל (דף קנא.) אחריך זו שכחה: **שקא דדינרי.** דינרי זהב ששלחו ממקוס אחר לבני הישיבה: **ואיבעיא אימא אדם חשוב.** כגון ממונה ראש ישיבה יכול לקדש ולזכות שהרי עליו לגדלו ולהעשירו אפילו משלו וכ"ש ממאי דאתי ליה מעלמא: **מתני' מן פרק של ארכובה.** ארכובה המכרת עם הרגש: **עד כף של יד.** עגם רחב של כתף שקורין אשפלדו"ן: **והוא של נזיר.** וכן זרוע בשלה האמור בנזיר (במדבר ו) כך ניטלת: **וכנגדו ברגל שוק.** האמור בשלמים (ויקרא ז) נמי הוי שתי עצמות מן הפרק של ארכובה עד בוקא דאטמא דהיינו כל הירך: **סובך של רגל.** היינו פרק שבין הקוליות ועגם אמצעי: **הפרק של לחי.** אלא הלעיס וחותך כלפי מטה עד פיקה של גרגרת עד שיפוי כובע שהוא פקעיתא[ב] ופתחה של קנה בית הבליעה דהיינו לחייס התחתונות עם הלשון: **גמ' הזרוע.** ונתן לכהן הזרוע: **דתאמר רבא.** בפרק גיד הנשה (לעיל דף לא.) אלידא דרבי יהודה דאמר אינו נוהג אלא באחת והדעת מכרעת של ימין: ה' דהלחייס למאי אתא: **חלב** (ג) **של הקבה וחלב שבסוך הקבה.** חלב (ד) הקרוס: **להניס נהגו בו עין יפה.** שלא ליטלו מן הבעלים. אלמא דמדאורייתא של כהניס הוא דנפקא ליה מה"א יתירא והקבה: **דורשי חמורות.** מקראות הסתומים: **היו אומריס.** מגלן דשל ימין מהכא: **יד.** שנותנין לכהן כנגד ידו של פנחס שעל כך ניתנה לו ברית כהונת עולם [במדבר כה] וזה שכרו ואיזו יד שעושה מלחמה הוי אומר של ימין: **זרוע המוקדשין.** של איל נזיר: **ס"ל תסגו.** תרומה לכהן: **זרוע חולין.** ממנות כהונה: **וכיס שחיטה עמה.** היינו תופס בעומק הלוצר באלכסון יותר מן הפיקה: **נעולס עד הפיקה ולא קשיא.** ברייתא דקרי לה בית שחיטה ר' חנינא היא דמכשיר שחיטה למעלה מבית הבליעה ומתניתין דלא קרי לה בית שחיטה רבנן היא: **ואיבעיא אימא.** ברייתא נמי רבנן היא והאי עמה דקתני לאו עם הלחי אלא עם הבהמה היא נשאר בית שחיטה והלחי ניטל עם הפיקה:

הדרן עלך הזרוע והלחיים

ר' יהודה אומר אין נוהג אלא באחת והדעת מכרעת של ימין וליף לה מה"א דהילך ודרש הילך חשובה שבירכות (קדושין כא:). **דורשי חמורות.** קשיס וסתומיס הכלולים בתורה (ברכות כד.). **מוגרמת פסולה.** אפילו רוכה בתוך הטבעת ומינוטא למעלה מטבעת הגדולה (לעיל יח:). **העיד כו'** על מוגרמת שהיא כשרה. ואפילו כולה למעלה מן הטבעת הגדולה, וכי אגמריה רחמנא הגרמה הלכה למשה מסיני, משיפוע כובע ולמעלה אגמריה, והכי הלכתא דכל עדות הלכתא היא (שם). הדרן עלך הזורע והלחיים

עין משפט נר מצוה

א [מיי' פ"ג מהלכות מתנות עניים ה"ד]:
נג ב מיי' פ"א מהל' מתנות עניים הל' י טוש"ע י"ד סי' שלב:
נד ג מיי' פי"ב מהל' תרומות הל' יח:
ד [מיי' פ"ג מהל' בכורים הל' טז טוש"ע י"ד סימן סא סעיף יז]:
נה ה מיי' פ"ב מהל' מתנות עניים הל' מ:
נו ו ז מיי' פ"ה מהל' כלי המקדש הל' ח:
נז ח מיי' פ"ט מהלכות בכורים הל' יח ופ"ט מהל' מעשה קרבנות הל' י סמג עשין קמב טוש"ע י"ד סי' סא סעיף ב:
נח ט מיי' פ"ט מהל' בכורים הלכה יח טוש"ע שם סעיף ג:
נט י מיי' שם טוש"ע שם סעיף ב:
ס כ מיי' שם הלכה יט טוש"ע שם סעיף ג:
סא ל מ מיי' שם טוש"ע שם סעיף ד:

תורה אור השלם

1. וְכַרְמְךָ לֹא תְעוֹלֵל וּפֶרֶט כַּרְמְךָ לֹא תְלַקֵּט לְעָנִי וְלַגֵּר תַּעֲזֹב אֹתָם אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם:
ויקרא יט י
2. וְהַכֹּהֵן הַגָּדוֹל מֵאֶחָיו אֲשֶׁר יוּצַק עַל רֹאשׁוֹ שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וּמִלֵּא אֶת יָדוֹ לִלְבֹּשׁ אֶת הַבְּגָדִים אֶת רֹאשׁוֹ לֹא יִפְרָע וּבְגָדָיו לֹא יִפְרֹם:
ויקרא כא י
3. וְזֶה יִהְיֶה מִשְׁפַּט הַכֹּהֲנִים מֵאֵת הָעָם מֵאֵת זֹבְחֵי הַזֶּבַח אִם שׁוֹר אִם שֶׂה וְנָתַן לַכֹּהֵן הַזְּרֹעַ וְהַלְּחָיַיִם וְהַקֵּבָה:
דברים יח ג
4. וַיֵּרֶא פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אַהֲרֹן הַכֹּהֵן וַיָּקָם מִתּוֹךְ הָעֵדָה וַיִּקַּח רֹמַח בְּיָדוֹ:
במדבר כה ז
5. וַיַּעֲמֹד פִּינְחָס וַיְפַלֵּל וַתֵּעָצַר הַמַּגֵּפָה:
תהלים קו ל
6. וַיָּבֹא אַחַר אִישׁ יִשְׂרָאֵל אֶל הַקֻּבָּה וַיִּדְקֹר אֶת שְׁנֵיהֶם אֶת אִישׁ יִשְׂרָאֵל וְאֶת הָאִשָּׁה אֶל קֻבָּתָהּ וַתֵּעָצַר הַמַּגֵּפָה מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
במדבר כה ח
7. וְאֶת שׁוֹק הַיָּמִין תִּתְּנוּ תְרוּמָה לַכֹּהֵן מִזִּבְחֵי שַׁלְמֵיכֶם: ויקרא ז לב

לעזי רש"י

אישפלדו"ן. עצם הכתף של חיות.

שיטה מקובצת

[ת] איזהו הזרוע. נ"ב עי' תוס' מנחות דף לז ע"א:

מסורת הש"ס

[א] [עי' תוס' ר"ה ד: ד"ה לקטן], **[ב]** [ל"ל ימלוג], **[ג]** [ב"מ יא:], **[ד]** ב"ק כח. לד. נדרים מד: תמורה ו. לה נא., **[ה]** [ברכות יט. יז"ק], **[ו]** [בוריות ט. יומא יח. תוספתא יומא פ"א ה"ו], **[ז]** [תוספתא פ"ט ה"ג ע"ש היטב], **[ח]** [לעיל לא. [קדושין כח: בוריות יב.], **[ט]** [בתוספתא פ"ט ה"ג אימא ר' יהודה], **[י]** [עי' ברכות כד. בפירש"י שם ד"ה דורשי חמורות], **[כ]** [בפסוק כתיב שוק הימין תתנו תרומה ול"ע אכן מפירש"י הבכה נראה שהיה גירסתו על נכון זרוע מוקדשין מנין ת"ל תתנו ומדברי קרבן אהרן פרשת לו פט"ו נראה דגירסתו שוק הימין וכו' זרוע חולין מנין ת"ל תתנו זרוע מוקדשין מנין ת"ל תרומה], **[ל]** [תוספתא פ"ט ה"ג], **[מ]** לעיל יח:, **[נ]** [ויקרא יט], **[ס]** [שם כג], **[ע]** [ויקרא יט, כג דבריס כד], **[פ]** [פאה פ"א מ"ד], **[צ]** [שבת קח.], **[ק]** [דבריס כד], **[ר]** [שם], **[ש]** [ל"ל פקיעתה. רש"ן], **[ת]** [ל"ל הקרוס], **[א]** [ערך המר ד' ועי' תוס' סוטה עו. ד"ה כמין ומה שכתבתי שם על הגליון],

גליון הש"ס

גמ' א"ל לעני ולגר כו'. הכי איתא בירושלמי ריש פ"ח דפאה בשם רשב"י: רש"י ד"ה קמה וכו' מתניתא אחריתי וכו'. עי' תשובת הר"י מיגאש סי' ו':

הגהות הב"ח

(א) גמ' ומביאה מפני הפסד כהן אלמי: **(ב)** שם ומלא שבתוך הקבה אמר ר' יהושע בן לוי הכניס כל"ל ואות ד' נמחק: **(ג)** רש"י ד"ה חלב שעל גבי הקבה:

מוסף רש"י

דנתינה כתיבא ביה. כדכתיב (דבריס כו) ונתתה לנוי, זה מעשר לאשון, לגר ליתום ולאלמנה זה מעשר עני (ב"מ יא:). **ולשחר השכים ובצרו.** וזכה ביה אילו עלמו (נדרים מד:) קודם שיבאו עניים לבצלו שיכו בהפקר אם היו קודמין (ב"ק צד.). **חייב בפרט ובעוללות.** אע"ג דהפקר פטור מפאה, דתנן (פאה פ"א מ"ד) כל שהוא אוכל ונשמר חייב במעשר ובפאה, אפילו הכי כי האי הפקר חייב בכל הני כדמפרש טעמא בהגחל עניס (שם) דכתיב ביה תעזוב יתירא (שם כח. וכעי"ז שם צד. ותמורה ו. ונדה נא.). **ופטור מן המעשר.** דלא כתיב ביה תעזוב יתירא (ב"ק כח.). **הירך המיומנת שבירך.** בפרק גיד הנשה (לעיל ל:)

ראשית הגז. כל הגוזז לאנו בין טלאים ובין זקנים ואפילו גוזזן מאה פעמים נותן ממנה מתנה לכהן ושיעורא מפרש לקמן מחמש גיזות שיש בכל אחד מנה ופרש היה נותן משקל חמש סלעים: **נוהגין בנכר ובגלאן.** דכתיב (דברים יח) אם שור אם שה: **ובמועט.** אפילו לא שחט אלא אחת: **אלא ברחלים.** דגז לאנך כתיב[ה] ועזים לאו גז איקרו כדמפרש בגמרא [קלז.]: **מנה מנה ופרס.** כל אחת מנה ואלי ובליר מהכי לא חשיב גז שזו פחותה שבגיזות: **כל שהן.** בגמרא [שם:] מפרש מאי היא: **וכמה נותן לו.** בגמרא [שם] מפרש אהיכא קאי: **לוחי.** שלא נתלבן עדיין כולו: **שלבנו.** ישראל זה: **פטור.** (ו) דקנייה בשינוי דהוה ליה כמזיק מתנות כהונה או שאכלן: **לבנו ולא לבנו.** אין זה שינוי ואכתי בעייה הוא: **הלוקח גז לאנו של עובד כוכבים.** במחובר: **פטור.** דגז לאנך כתיב והאי לאו לאנו דידיה הוא ואלאן דידיה קפיד קרא ולאו אגזיזן דידיה: **שחופות.** לא שחור ולא לבן: **זה נותן לעצמו.** בגמרא[ז] מפרש טעמא: **גמ' בקדשי בדק הבית.** דמותרין בגיזה אתא קרא למעוטינהו מחיובא דרשאית הגז: **מדרבנן.** תירולא הוא: **היכא.** דעבר אדרבנן וגזז אמינא ליחייב להכי אתא קרא: **והא קדשה לה.** והיכי תיסק אדעתין דיחייב למיתב ליה מידי דהקדש ולמה לי למעוטינהו א"). כל הקדוש בבעלי חיים טעון העמדה והערכה היכא דאקדיש בהמה גופה והיכי משכחת לה דיחייב דאיצטריך קרא למעוטי והא אחר שגזז אינו יכול להעמיד הגיזה: **הניחא למ"ד.** בתמורה (דף לב:): **קדשי בדק הבית לא היו בכלל כו'.** איצטריך האי קרא דלא נימא ניפרוק ויתיב ליה (ח): הכי גרסינן **סלקא דעתך אמינא ליגזוז וליתיב ליה.** כלומר יגזוז לכתחלה וליתיב ליה דהא גז לא הקדיש: **אי הכי.** דבחוץ מגיזתה אוקימתה חוץ מגיזתה שהוא מותר לגזוזה שהגיזה שלו מאי דוחקך לאוקומה בקדשי בדק הבית אפילו קדשי מזבח נמי (ט) ובדעבר וגזז: ומשני **מלחש.** הגיזה הניטלת מלחשת הבשר ואסור לגוזזה: **אפילו הכי.** דאמר חוץ מגיזתה קדשה נמי גיזתה דאיידי דקדושת הגוף חמורה פשטה בכל המחובר בה אבל קדושת דמיס כגון קדשי בדק הבית מאי דלא אקדיש לא אקדיש: **והלא במוקדשים.** כלומר בתחלת הקדש האומר רגלה של זו עולה כולה עולה אף בתמורה כשיאמר רגלה של זו תמורה תהא כולה תמורה ופליג אדרבי מאיר דאמר אין ממירין באברין ולא אברין בשלמין ובפרק בהמה המקשה [לעיל סט.] היא מפורשת: **ואפילו לר"מ דאמר אין כולה עולה.** בפרק בהמה המקשה [שם:] מייתי לה בגמרא אבל במקדיש דבר שהנשמה תלויה בו מוקמינן בתמורה [יא:] דמודי ר"מ דקדשה כולה: **רבא אמר.** לא תטרח לאוקומי מתניתין במקדיש חוץ מגיזה וכמיסתה אלא במקדיש גיזה לבדה וטעמא דמתניתין לאו מגז לאנך יליף דהכא לאנך הוא אלא מדסמך נתינה לגיזה: **סלקא דעתך אמינא ליפרוק וליתיב.** קא משמע לן דאמר קרא גז תתן מי שאינו מחוסר אלא גיזה ונתינה והכא משום העמדה והערכה ליכא דכי כתיבא העמדה בהמה עצמה כתיבא: **השתא דאתית להכי** לא גרסינן: **אלא לאנך.** דמשמע מיעוטא למאי אתא למעוטי שותפות עובד כוכבים לרבנן או שותפות ישראל לרבי אלעזר: **ולא של שוספות.** דרוש הכי לאנך המיוחד לך: **למעוטי שוספות דעובד כוכבים.** אבל דישראל מיוחד לך קרינא ביה הואיל ושייסם בני חיוב וכל ישראל קרוים בלשון יחיד[מ]: **ראשית הפסיק הענין.** מדלא כתבינהו בחד ראשית ש"מ לא איתקוש הילכך איצטריך לפרושי בה מיעוטא לשותפות עובד כוכבים:

ורבנן

ראשית הגז נוהג בארץ ובחו"ל [א]בפני הבית ושלא בפני הבית [ב]בחולין אבל לא במוקדשים חומר בזרוע ולחיים ובקבה מראשית הגז שהזרוע והלחיים והקבה נוהגין בבקר ובצאן במרובה ובמועט [ג]וראשית הגז אינו נוהג אלא ברחלות ואינו נוהג אלא במרובה וכמה הוא מרובה ב"ש אומרים שתי רחלות שנאמר [ד]יחיה איש עגלת בקר ושתי צאן וב"ה אומרים [ה][חמש שנאמר] [ו]חמש צאן עשויות רבי דוסא בן הרכינס אומר [ז]חמש רחלות [ח]גוזזות מנה מנה ופרס חייבות בראשית הגז וחכ"א חמש רחלות גוזזות כל שהן וכמה נותנין לו [ט]משקל חמש סלעים ביהודה שהן עשר סלעים בגליל מלובן ולא צואי כדי לעשות ממנו בגד קטן שנאמר [י]תתן לו שיהא בו כדי מתנה [יא]לא הספיק ליתנו לו [יב]עד שצבעו פטור לבנו ולא צבעו חייב [יג]הלוקח גז צאנו של עובד כוכבים פטור מראשית הגז [יד]הלוקח גז צאנו של חבירו אם שייר המוכר חייב לא שייר הלוקח חייב [טו]היו לו שני מינים שחופות ולבנות מכר לו שחופות אבל לא לבנות זכרים אבל לא נקבות זה נותן לעצמו וזה נותן לעצמו: **גמ'** במוקדשין מאי טעמא לא אמר קרא [1]צאנך ולא צאן הקדש טעמא דכתב רחמנא צאנך הא לאו הכי הוה אמינא קדשים חייבים בראשית הגז הא לאו בני גיזה נינהו דכתיב [2]ולא תגזז בכור צאנך אי בקדשי מזבח הכי נמי הכא במאי עסקינן בקדשי בדק הבית [טז]והאמר ר"א [יז]קדשי בדק הבית אסורים בגיזה ועבודה מדרבנן סלקא דעתך אמינא הואיל ומדאורייתא בני גיזה נינהו היכא דגזז ליה ליתיב ליה והא קדיש לה סד"א לפרוק וליתיב ליה [יח] והא בעי העמדה והערכה הניחא למאן דאמר [יט]קדשי בדק הבית לא היו בכלל העמדה והערכה אלא למ"ד היו מאי איכא למימר אמר ר' מני בר פטיש משום ר' ינאי הכא במקדיש בהמתו לבדק הבית חוץ מגיזותיה סד"א ליגזוז וליתיב ליה אמר קרא צאנך ולא צאן של הקדש אי הכי קדשי מזבח נמי כחשי קדשי בדק הבית נמי כחשי דאמר חוץ מגיזה וכחישה קדשי מזבח נמי דאמר חוץ מגיזה וכחישה אפ"ה פשטה קדושה בכולה ומנא תימרא [כ]דאמר ר' יוסי והלא במוקדשין האומר רגלה של זו עולה כולה עולה ואפי' לר"מ דאמר אין כולה עולה הני מילי דאקדיש דבר שאין הנשמה תלויה בו אבל הקדיש דבר שהנשמה תלויה בו קדשה רבא אמר במקדיש גיזה עצמה סד"א ליגזוז וליפרוק וליתיב ליה אמר קרא [3]גז צאנך תתן לו מי שאין מחוסר אלא גיזה ונתינה יצא זה שמחוסר גזיזה פדייה ונתינה אלא צאנך למאי אתא לכדתניא [כא]בהמת השותפים חייב בראשית הגז ור' אלעאי פוטר מ"ט דר' אלעאי אמר קרא צאנך ולא של שותפות ורבנן למעוטי שותפות עובד כוכבים ור' אלעאי שותפות עובד כוכבים מנא ליה נפקא ליה מרישא דקרא [3]ראשית דגנך ולא שותפות עובד כוכבים [כב] ורבנן ראשית (הגז) הפסיק הענין ור' אלעאי וי"ו הדר ערביה

ורבנן

ראשית הגז: **ליפרוק וליתיב ליה.** תימה אמאן קאי אי אמאן דעבר וגזז אטו קנסא הוא דקניס ליה משום דעבר וגזז לפדותו ובעלים שהקדישו נמי אמאי מיחייבי ואי אכהן לא הוא"ל לפרוק וליתיב ונהי דהאי לא תקשי מה מרויח שפודה דמרויח שפודה בשוה פרוטה אפילו שוה מנה דמחולל: [כג]**והא** בעי העמדה והערכה. וא"ת מה שייך העמדה והערכה בגיזה דהוא כמקדיש עצים ואבנים וי"ל כיון שהיה מתחלה מחובר בבהמה שהיא בת העמדה והערכה צריך העמדה והערכה וא"ת וליתא כשהעמיד והעריך ואחר כך עבר וגזז ופדה ויש לומר דבשעת פדייה בעינן העמדה והערכה:

במקדיש גיזה עצמה. ורבי מני בר פטיש דלעיל אית ליה שפיר הך דרשא אבל רבא לית ליה דרשה דרבי מני בר פטיש דפטר מקדיש בהמה חוץ מגיזתה וכחישתה מדבעי בסמוך ואלא לאנך למאי אתא:

ורבנן

א א מיי' פ"י מהלכות בכורים הל' ח קמג עשין קמג טוש"ע י"ד סי' שלג [סעיף ח]:
ב ב מיי' שם הל' ח:
ג ג מיי' שם הלכה ד טוש"ע שם סעיף ב:
ד ד מיי' שם הל' יג טוש"ע שם סעיף ט:
ה ה מיי' שם הלכה טז טוש"ע שם סעיף יג:
ו ו מיי' שם הלכה ו טוש"ע שם סעיף ג:
ז ז מיי' שם הלכה ט טוש"ע שם סעיף ז:
ח ח ט מיי' שם הל' י יא טוש"ע שם סעיף מ:
י [מיי' פ"ח מהלכות מעילה הלכה יג]:
יא כ מיי' פ"י מהלכות מיכוריס הלכה יד [ופ"ט הלכה ז] טוש"ע שם סעיף י:

תורה אור השלם

1. וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יִחְיֶה אִישׁ עֶגְלַת בָּקָר וּשְׁתֵּי צֹאן:
2. וַתַּטְהֵר אֲבִיגַיִל וַתִּקַּח מָאתַיִם לֶחֶם וּשְׁנֵי נִבְלֵי יָיִן וְחָמֵשׁ צֹאן עֲשׂוּיֹת וְחָמֵשׁ סְאִים קָלִי וּמֵאָה צִמֻּקִים וּמָאתַיִם דְּבֵלִים וַתָּשֶׂם עַל הַחֲמֹרִים:
שמואל א כה יח
3. רֵאשִׁית דְּגָנְךָ תִּירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ וְרֵאשִׁית גֵּז צֹאנְךָ תִּתֶּן לוֹ:
דברים יח ד
4. כָּל הַבְּכוֹר אֲשֶׁר יִוָּלֵד בְּבְקָרְךָ וּבְצֹאנְךָ הַזָּכָר תַּקְדִּישׁ לַיְיָ אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲבֹד בְּבְכֹר שׁוֹרֶךָ וְלֹא תָגֹז בְּכוֹר צֹאנֶךָ:
דברים טו יט

שיטה מקובצת

[מ] והא בעי העמדה והערכה. נ"ב עי' תוס' בכורות דף כו ע"א:
[נ] ורבנן ראשית הגז הפסיק הענין. נ"ב עי' תוס' מנחות דף סז ע"א:

עין משפט נר מצוה

מסורת הש"ס

[ה] ר"מ, ג) עדיות פ"ג מ"ג [ב"ב קנ. ועי' היטב תוס' שם ד"ה מנה ופרס], ג) [גי' הערוך בערך פרס מ' גוזזות מנה ופרס חייבות וכו' ועי' במשנה שבמשניות], ד) ב"ק סו. לג: לד:, ה) [עי' תוס' לקמן קלז: ד"ה עד שצבעו], ו) [בכורות יד. כה.], ז) [שבועות יא: תמורה לב:], ח) לעיל סט: תמורה י. קדושין ז., ט) [תוספתא פ"י ה"א ע"ש], י) [דברים יח], כ) [לקמן קלז.], ל) רש"ל גרים בדלא עבר ומהר"מ כתב שע"ש הוא ולריך למקבו ועי' רש"ל, מ) [מכות כג:],

גליון הש"ם

גמ' עד שצבעו. כלון שייכים דברי תוס' לקמן דף קלז ע"ב ד"ה עד שצבעו: תוס' ד"ה והא בעי העמדה והערכה. עי' מעילה דף טו ע"א תוס' ד"ה ואפילו:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה פטור דקנייה. נ"ב עי"ל בתוס' בד"ה שצבעו דף קלז: (ב) ד"ה קדשי בדק וכו' ונתיב ליה ובדעבר וגזז הס"ד: (ג) ד"ה מ' הכי וכו' מזבח נמי הס"ד והשאר נמחק:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) רש"י ד"ה והא קדשה לה וכו' ולמה לי למעוטינהו. כלון הס"ד ואח"כ מה"ד כל הקדוש:

מוסף רש"י

מנה מנה ופרס. כל אחת ואחת משקל מנה ופרס, ליטרא ומלי ליטרא (רשב"ם ב"ב קנ.). לא הספיק ליתנו לו. לרלאשית הגז לכהן, עד שצבעו פטור. מרלאשית הגז, דקנייה בשינוי, ואפילו דמיס לא משלם, דאין כהן יכול להזמינו בדין, דיכול לומר לאחר אתנו ודמיס נמי לא משלם דלאו גזל גמור הוא דלא מצי לדיה (ב"ק צג:). אבל קודם שצבעו מי שחטפו זכה בו (שם סו.). העמדה והערכה. שתעמוד על רגליה ויערינהו הכהן כדכתיב (ויקרא כז) והעמיד את הבהמה לפני הכהן והעריך הכהן וגו' (שבועות יא:). והלא במוקדשים. כלומר בתחילת ההקדש כשמקדישו (תמורה י.).